

Rolnummer 5075
Arrest nr. 186/2011 van 8 december 2011

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 2.4.6, § 1, van de « Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening » (coördinatie van 15 mei 2009) en de artikelen 1017, eerste lid, en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door de Vrederechter van het vierde kanton Gent.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en R. Henneuse, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

Bij vonnis van 21 december 2010 in zake het autonoom gemeentebedrijf Stadsontwikkelingsbedrijf Gent tegen de nv « Immo Claes », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 31 december 2010, heeft de Vrederechter van het vierde kanton Gent de volgende prejudiciële vragen gesteld :

- « Schendt artikel 2.4.6, § 1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 de regels die de onderscheiden bevoegdheden van de Staat, de gemeenschappen en de gewesten bepalen, inzonderheid artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 januari [lees : augustus] 1980 tot hervorming van de instellingen enerzijds, en de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Parijs en goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955 en met artikel 77 van het Vlaamse begrotingsdecreet van 19 december 2003 anderzijds, doordat het bepaalt dat bij het bepalen van de waarde van het onteigend goed geen rekening mag worden gehouden met de waardevermeerdering die voortvloeit uit de voorschriften van een ruimtelijk uitvoeringsplan, voorzover de onteigening wordt gevorderd voor de verwezenlijking van dat ruimtelijk uitvoeringsplan ? »;

- « Schenden de artikelen 1017, § 1 [lees : eerste lid], en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Parijs en goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955, aldus geïnterpreteerd dat de onteigende ten aanzien van wie een voorlopige onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld die lager is dan door hem/haar gevraagd als in het ongelijk gestelde partij moet worden aanzien die aan de onteigenaar een forfaitaire rechtsplegingsvergoeding verschuldigd is ? ».

Memories zijn ingediend door :

- het autonoom gemeentebedrijf Stadsontwikkelingsbedrijf Gent, met zetel te 9000 Gent, Sint-Jacobsnieuwstraat 17;

- de nv « Immo Claes », met zetel te 9051 Sint-Denijs-Westrem, Kortrijksesteenweg 1157;

- de Vlaamse Regering;

- de Ministerraad.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de nv « Immo Claes »;

- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 10 november 2011 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. De Ridder *loco* Mr. F. Mertens, advocaten bij de balie te Gent, voor het autonoom gemeentebedrijf Stadsontwikkelingsbedrijf Gent;

. Mr. F. Judo, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. A. Lust, advocaat bij de balie te Brugge, voor de nv « Immo Claes »;

. Mr. B. Martel *loco* Mr. P. Van Orshoven, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

. Mr. K. Decock *loco* Mr. S. Ronse en Mr. J. Vanpraet, advocaten bij de balie te Kortrijk, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. De Groot en P. Nihoul verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Bij vonnis van 27 oktober 2009 van de Vrederechter te Gent wordt het verzoek van het autonoom gemeentebedrijf Stadsontwikkelingsbedrijf Gent (hierna : Stadsontwikkelingsbedrijf Gent) tot onteigening van een aantal percelen grond van de nv « Immo Claes » ingewilligd, wordt een provisionele onteigeningsvergoeding vastgesteld in de zin van artikel 8 van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte, en wordt een deskundige aangesteld.

Na de neerlegging, door de deskundige, van het proces-verbaal van plaatsbeschrijving en het schattingsverslag betreffende de voormelde onteigening, dient de Vrederechter zich uit te spreken over de voorlopige onteigeningsvergoeding, in de zin van artikel 14 van de voormelde wet van 26 juli 1962.

De nv « Immo Claes » verzoekt de rechter om twee prejudiciële vragen te stellen aan het Hof. De Vrederechter oordeelt dat hij ertoe gehouden is in te gaan op dat verzoek.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag

A.1.1. De Vlaamse Regering is van oordeel dat de eerste prejudiciële vraag, in zoverre ze betrekking heeft op de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 2.4.6, § 1, van de bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 gecoördineerde « Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening » (hierna :

VCRO), niet ontvankelijk is, omdat niet erin wordt bepaald welke categorieën van personen met elkaar dienen te worden vergeleken.

A.1.2. Wat het in de prejudiciële vraag vermelde « artikel 77 van het Vlaamse begrotingsdecreet van 19 december 2003 » betreft, is de Vlaamse Regering van oordeel dat de verwijzende rechter wellicht artikel 77 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004 heeft bedoeld, en niet één van de vijf andere « begrotingsdecreten » van dezelfde datum. In zoverre het Hof wordt gevraagd de in het geding zijnde bepaling te toetsen aan het voormelde artikel 77, is de vraag volgens de Vlaamse Regering eveneens onontvankelijk, omdat het Hof niet bevoegd is om een decretale bepaling te toetsen aan een andere decretale bepaling. Bovendien zou noch uit de formulering van de prejudiciële vraag, noch uit de motivering van de verwijzingsbeslissing, kunnen worden afgeleid in welke zin het voormelde artikel 77 te dezen relevant zou zijn.

A.2.1. De nv « Immo Claes » wijst erop dat in de prejudiciële vraag melding wordt gemaakt van een grondrecht, meer bepaald het grondrecht bedoeld in artikel 16 van de Grondwet, en dat het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie wordt aangevoerd in samenhang gelezen met dat grondrecht. Aldus zou het Hof worden gevraagd of de in het geding zijnde bepaling discriminerend is, doordat aan een bepaalde categorie van personen een grondwettelijke waarborg wordt ontzegd, terwijl diezelfde waarborg aan andere personen niet wordt ontzegd.

A.2.2. De nv « Immo Claes » betoogt bovendien dat het Hof niet wordt gevraagd artikel 77 van het decreet van 19 december 2003 te toetsen aan één of andere wettelijke bepaling. De vermelding ervan in de prejudiciële vraag, zou enkel tot doel hebben het Hof uit te nodigen die bepaling te betrekken in zijn onderzoek.

A.3. Ten gronde is de Vlaamse Regering van oordeel dat de in het geding zijnde bepaling de bevoegdheidsverdelende regels niet schendt.

A.4.1. Uit de rechtspraak van het Hof leidt zij af dat de gewesten, op grond van artikel 79 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, bevoegd zijn om, in het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden, over te gaan tot onteigeningen en om de modaliteiten ervan te bepalen. De gewesten kunnen volgens haar de wijze vaststellen waarop de schadeloosstelling dient te worden berekend, op voorwaarde dat die berekeningswijze een integraal herstel van het geleden nadeel toelaat.

A.4.2. Volgens de Vlaamse Regering is het billijk om bij het bepalen van de waarde van het onteigende goed geen rekening te houden met de waardevermeerdering of -vermindering die voortvloeit uit de voorschriften van een ruimtelijk uitvoeringsplan wanneer de onteigening wordt gevorderd voor de verwezenlijking van dat plan. Zij meent dat die zienswijze bevestiging vindt in het arrest nr. 16/97 van 25 maart 1997 van het Hof. Zij wijst daarbij erop dat de in het geding zijnde bepaling dezelfde draagwijdte heeft als het in dat arrest getoetste artikel 31 van de wet van 29 maart 1962 « houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw ». In het arrest nr. 81/97 van 17 december 1997 zou het Hof bovendien een uitspraak hebben gevelde die in de lijn ligt van het voormelde arrest nr. 16/97. Ook de rechtsleer zou van oordeel zijn dat de in het geding zijnde bepaling billijk is en niet in strijd met het beginsel van het integraal herstel van het geleden nadeel.

A.4.3. De Vlaamse Regering verwijst ook naar het arrest nr. 65/2001 van 17 mei 2001, maar meent dat de bepaling die het voorwerp uitmaakte van die zaak een andere draagwijdte heeft dan de in het geding zijnde bepaling. In dat arrest nr. 65/2001 ging het volgens haar om de mogelijkheid voor de overheid om tot onteigening over te gaan, met het doel afgedankte bedrijventerreinen te saneren, zonder dat aan die terreinen een nieuwe bestemming wordt gegeven.

A.4.4. De Vlaamse Regering is van oordeel dat de in het geding zijnde bepaling de waarborg van de billijke schadeloosstelling, vervat in artikel 16 van de Grondwet, niet schendt. Wat artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens betreft, meent zij dat die bepaling niet vereist dat een inmenging in het eigendomsrecht integraal wordt vergoed. *A fortiori* reiken de waarborgen van die bepaling op het vlak van de compensatie voor een inmenging in het eigendomsrecht, volgens de Vlaamse Regering, niet verder dan de waarborgen die artikel 16 van de Grondwet biedt.

A.5.1. Het Stadsontwikkelingsbedrijf Gent is van oordeel dat de in het geding zijnde bepaling niet leidt tot een onteigeningsvergoeding die onbillijk is, en dat de bevoegdheidsverdelende regels aldus niet zijn geschonden. Die partij meent dat met die bepaling wordt voorkomen dat de overheid planologische maatregelen zou nemen om aldus een lagere onteigeningsvergoeding te moeten betalen, en dat de onteigende zich zou verrijken ten

nadele van de overheid. De in het geding zijnde bepaling zou ook de gelijkheid tussen de burgers beogen te waarborgen.

A.5.2. Zij wijst erop dat zij, ter verwezenlijking van het desbetreffende ruimtelijke uitvoeringsplan, niet alleen de percelen van de nv « Immo Claes » - volgens haar te beschouwen als landbouwgebied - dient te onteigenen, maar ook een groot aantal percelen gelegen in een woongebied, waarvoor zij, op grond van de in het geding zijnde bepaling, een hogere onteigeningsvergoeding dient te betalen. De in het geding zijnde bepaling zou aldus niet kunnen worden voorgesteld als een middel waarmee de overheid zich kan verrijken.

A.6. De nv « Immo Claes » is van oordeel dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord. Zij meent dat de in het geding zijnde bepaling ertoe leidt dat bij de berekening van de onteigeningsvergoeding geen rekening wordt gehouden met een element dat essentieel is om tot een integraal herstel van het geleden nadeel te kunnen komen. Zij voert daarbij aan dat de argumentatie van het Hof in zijn arrest nr. 16/97 van 25 maart 1997 achterhaald is.

A.7.1. De nv « Immo Claes » betoogt dat een onteigening in beginsel slechts mogelijk is wanneer het onteigende goed daarna wordt aangewend in overeenstemming met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Indien de logica van de in het geding zijnde bepaling zou worden doorgetrokken, zou, volgens de nv « Immo Claes », bij de berekening van de onteigeningsvergoeding nooit rekening mogen worden gehouden met de bestemming van het onteigende goed, wat onbestaanbaar zou zijn met het beginsel van de billijke vergoeding.

A.7.2. De nv « Immo Claes » is bovendien van oordeel dat de werkelijke waarde van een perceel niet steeds door de « formele bestemming » ervan - namelijk de bestemming zoals ze blijkt uit de desbetreffende plannen - wordt bepaald. Volgens haar komt die « formele bestemming » vaak precies tot stand omdat een perceel, vanwege de intrinsieke aard ervan, in werkelijkheid reeds die bestemming had. In die situatie zou de formele bestemming geen nieuwe bestemming inhouden, maar louter een bevestiging van de feitelijk bestaande bestemming. Doordat de in het geding zijnde bepaling geen rekening houdt met die feitelijk bestaande bestemming, zou het beginsel van de billijke vergoeding zijn geschonden.

A.7.3. De nv « Immo Claes » voert meerdere decreetsbepalingen aan die niet zouden voorzien in de vergoedingsmodaliteit vervat in de in het geding zijnde bepaling.

Zij verwijst onder meer naar de artikelen 73 tot 78 van het decreet van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004, die de wijze regelen waarop de overheid terreinen kan verwerven teneinde ze aan te wenden voor de uitrusting en de terbeschikkingstelling van bedrijventerreinen. Die bepalingen zouden niet in een specifieke onteigeningsvergoeding voorzien, zodat het gemeen recht van toepassing zou zijn, wat zou inhouden dat wel degelijk met de bestaande planbestemming rekening moet worden gehouden. Bovendien bepaalt artikel 77 van dat decreet dat de terbeschikkingstelling aan bedrijven, inclusief verkoop, van de gronden op bedrijventerreinen verworven met toepassing van artikel 73 van hetzelfde decreet of aangelegd met steun van het Vlaamse Gewest, tegen marktvoorwaarden dient te gebeuren. Voor openbare rechtspersonen en Vlaamse openbare instellingen gebeurt dit tegen de voorwaarden van de mededeling van de Europese Commissie (97/C 209/03) betreffende staatssteunelementen bij de verkoop van gronden en gebouwen door openbare instanties. De nv « Immo Claes » meent dat de overheid aldus een niet te rechtvaardigen winst kan boeken bij een onteigening.

Zij verwijst eveneens naar artikel 41, § 1, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, naar luid waarvan het Vlaamse Gewest en de Vlaamse gemeenten onroerende goederen kunnen verkrijgen door onteigening ten algemenen nutte, om redenen van natuurbehoud.

Volgens de nv « Immo Claes » verschilt de onteigeningsvergoeding, naargelang de onteigenende overheid zich beroept op die bepalingen, dan wel op de in het geding zijnde bepaling. Het volstaat volgens haar dat in het onteigeningsbesluit wordt verwezen naar de planbestemming en de bedoeling die te realiseren, om te ontsnappen aan, bijvoorbeeld, de regeling van het voormelde decreet van 19 december 2003.

A.7.4. Volgens de nv « Immo Claes » kunnen ook particulieren en promotoren, middels het betwiste vergoedingscriterium, aanzienlijke winsten opstrijken ten laste van de onteigende. Uit artikel 2.4.3, § 2, van de VCRO leidt zij af dat de eigenaars die de toestemming hebben verkregen om een gebied zelf te ordenen, hun verkregen recht kunnen overdragen aan een professionele promotor, die, wanneer de desbetreffende terreinen niet in der minne kunnen worden verworven, de gemeente kan verzoeken om over te gaan tot een onteigening waarbij het

betwiste vergoedingscriterium wordt gehanteerd. Aldus zou de promotor de mogelijkheid hebben om de desbetreffende onroerende goederen te verkopen tegen een prijs die een veelvoud is van wat de onteigende heeft verkregen.

A.7.5. Volgens de nv « Immo Claes » dient het bovendien te worden gerelativeerd dat, indien de in het geding zijnde bepaling niet zou bestaan, de onteigende de meerwaarde zou opstrijken die zijn grond door de herbestemming zou verkrijgen. Die meerwaarde zou immers door de planbatenheffing, bedoeld in de artikelen 2.6.4 en volgende van de VCRO, grotendeels ten goede komen aan de overheid.

A.7.6. Ten slotte, is de nv « Immo Claes » van oordeel dat niet kan worden beweerd dat er een nauwe band bestaat tussen de bestemming en de onteigening. Zij verwijst naar artikel 2.4.8 van de VCRO, dat volgens haar voorziet in een « betrekkelijke tijdelijkheid » van een onteigeningsplan ter verwezenlijking van een bestemmingsplan. Vermits die « tijdelijkheid » afhangt van de spoed waarmee de bedreigde eigenaar na verloop van vijf jaar de overheid in gebreke stelt, is ze volgens de nv « Immo Claes » zeer relatief. Bovendien zou de overheid, wanneer zij beslist om het onteigeningsplan niet aan te wenden, jaren later een nieuw onteigeningsplan kunnen vaststellen en onteigenen volgens de betwiste vergoedingsmodaliteit.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag

A.8. De Ministerraad is van oordeel dat de tweede prejudiciële vraag onontvankelijk is, omdat niet erin wordt bepaald welke categorieën van personen met elkaar dienen te worden vergeleken.

A.9.1. Hij meent bovendien dat de verwijzende rechter de in het geding zijnde bepalingen foutief interpreteert.

Hij wijst erop dat een onteigening overeenkomstig de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte, in verschillende fasen verloopt, en dat de zaak voor de verwijzende rechter zich in de fase van de voorlopige onteigeningsvergoeding bevindt. Volgens de Ministerraad kan de onteigende in die fase niet worden beschouwd als een in het ongelijk gestelde partij, in de zin van de in het geding zijnde bepalingen. In het vonnis betreffende de voorlopige onteigeningsvergoeding wordt volgens hem niet de onteigende veroordeeld tot het betalen van een vergoeding, maar wel de onteigenaar. De rechtsplegingsvergoeding zou dan ook ten laste komen van de onteigenaar.

Het gegeven dat de door de rechter vastgestelde onteigeningsvergoeding lager zou zijn dan de door de onteigende gevraagde vergoeding, zou daaraan geen afbreuk doen. Het oorspronkelijke bod van de onteigenaar zou evenmin relevant zijn, vermits de onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld door de rechter, en niet door de partijen. De Ministerraad verwijst daarbij naar een arrest van het Hof van Cassatie van 4 december 1992, dat zou inhouden dat de onteigende niet gehouden is de kosten van het geding te dragen.

A.9.2. De Ministerraad verzoekt het Hof de interpretatie van de verwijzende rechter af te wijzen wegens kennelijk onjuist. Indien het Hof niettemin van oordeel zou zijn dat de prejudiciële vraag ontvankelijk is en dat de in het geding zijnde bepalingen in de interpretatie van de verwijzende rechter niet grondwetsconform zijn, verzoekt hij het Hof om de bepalingen eveneens te onderzoeken in de interpretatie die hij voorstaat.

A.10.1. In ondergeschikte orde, is de Ministerraad van oordeel dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord, in zoverre het Hof erin wordt gevraagd of de in het geding zijnde bepalingen bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Indien de prejudiciële vraag zou inhouden dat de onteigende ten aanzien van wie een voorlopige onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld die lager is dan door hem gevraagd - waardoor deze als de in het ongelijk gestelde partij zou moeten worden beschouwd - moet worden vergeleken met de onteigende ten aanzien van wie de vastgestelde voorlopige onteigeningsvergoeding niet lager is dan door hem gevraagd, is de Ministerraad van oordeel dat die twee categorieën van personen zich niet in een vergelijkbare positie bevinden, omdat de tweede krijgt wat hij vordert en de eerste niet.

Indien de prejudiciële vraag zou inhouden dat een onteigende ten aanzien van wie, in een procedure uit kracht van de wet, een voorlopige onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld die lager is dan door hem gevraagd - waardoor deze als de in het ongelijk gestelde partij zou moeten worden beschouwd - moet worden vergeleken met een partij ten aanzien van wie, in een vrijwillige gerechtelijke procedure, een schadevergoeding wordt

vastgesteld die lager is dan het aanvankelijke aanbod van de schadeveroorzaker, is de Ministerraad eveneens van oordeel dat de twee categorieën van personen zich niet in een vergelijkbare positie bevinden, gelet op de totaal verschillende aard van de desbetreffende procedures. Het karakter van openbaar nut van de onteigening is volgens de Ministerraad van dien aard dat een geëigende procedure verantwoord is.

A.10.2. In zoverre het Hof wordt gevraagd of de in het geding zijnde bepalingen bestaanbaar zijn met het eigendomsrecht, zoals gewaarborgd door artikel 16 van de Grondwet en door artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, meent de Ministerraad dat de prejudiciële vraag onontvankelijk is. Hij is van oordeel dat niet valt in te zien, en dat de verwijzingsbeslissing evenmin aangeeft, in welke zin die bepalingen het eigendomsrecht zouden schenden. Indien de prejudiciële vraag op dat punt toch onvankelijk zou zijn, meent hij dat ze ontkennd dient te worden beantwoord. Hij verwijst daarbij naar zijn argumentatie met betrekking tot de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.11. Het Stadsontwikkelingsbedrijf Gent is van oordeel dat de tweede prejudiciële vraag ontkennd dient te worden beantwoord. Het meent dat de vraag naar de partij die in een onteigeningsprocedure als de in het ongelijk gestelde partij moet worden beschouwd, een feitenkwestie betreft, die door de vrederechter dient te worden beoordeeld. Het acht het niet onredelijk dat de vrederechter bij die beoordeling rekening houdt met het oorspronkelijke aanbod van de onteigenaar. Wanneer de door hem vastgestelde onteigeningsvergoeding lager is dan dat aanbod, zou hij de onteigende vervolgens kunnen beschouwen als de in het ongelijk gestelde partij.

A.12.1. De nv « Immo Claes » wijst erop dat de tweede prejudiciële vraag die zij in de zaak die hangende is voor de verwijzende rechter, had gesuggereerd, niet alleen betrekking had op de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepalingen met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, maar ook op de verenigbaarheid van die bepalingen met « de regels die de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de gemeenschappen en de gewesten bepalen, inzonderheid artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ». Zij verzoekt het Hof de gestelde vraag in die zin te herformuleren en verwijst in dit kader naar het arrest nr. 65/2001 van 17 mei 2001.

A.12.2. Volgens de nv « Immo Claes » is de prejudiciële vraag wel onvankelijk, omdat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet erin worden aangevoerd, in samenhang gelezen met een grondrecht, meer bepaald het grondrecht gewaarborgd in artikel 16 van de Grondwet.

A.13.1. Ten gronde betoogt de nv « Immo Claes » dat de onteigende, wanneer hij in het kader van de procedure betreffende de voorlopige onteigeningsvergoeding een vergoeding vordert die de vrederechter te hoog acht, overeenkomstig de in het geding zijnde bepalingen zoals geïnterpreteerd door de verwijzende rechter, dient te worden beschouwd als de in het ongelijk gestelde partij, zodat hij gehouden is tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding aan de onteigenaar. Zij verwijst daarbij naar een arrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 2000.

Zij meent dat de interpretatie die de Ministerraad voorstaat voor haar de meest voordelige is, maar zij betwijfelt of ze wel de juiste is. Zij is van oordeel dat het arrest van het Hof van Cassatie van 4 december 1992, waarnaar de Ministerraad verwijst, betrekking had op een specifieke situatie, en dat de leer van dat arrest niet zomaar kan worden doorgetrokken naar de huidige zaak.

A.13.2. De nv « Immo Claes » meent dat het beginsel van de billijke onteigeningsvergoeding zich ertegen verzet dat de onteigende gerechtskosten zouden worden aangerekend. Zij verwijst daarbij naar een arrest van 5 mei 2006, waarin het Hof van Cassatie zou hebben geoordeeld dat de onteigeningsvergoeding het herstel moet inhouden van alle schade die de eigenaar ondergaat ingevolge de onteigening, dat de onteigenden, die niet specifiek onderlegd zijn in de materie van het onroerend goed en die recht hebben op gelijke wapens in rechte ten aanzien van de onteigenende overheid, redelijkerwijs niet anders kunnen dan een beroep doen op een technische raadsman om alzo in het kader van de gerechtelijke procedure zich te laten bijstaan, en dat de kosten die daaraan verbonden zijn een noodzakelijk gevolg zijn van de onteigening, zodat zij deel uitmaken van de onteigeningsvergoeding. De nv « Immo Claes » meent dat hetzelfde zou moeten gelden voor de kosten van rechtsbijstand.

A.13.3. De nv « Immo Claes » verwijst ten slotte naar de arresten nrs. 47/93 en 77/94 van het Hof, en leidt eruit af dat de onteigenaar en de onteigende in een onteigeningsprocedure partijen zijn die een wezenlijk verschillende hoedanigheid hebben. De onteigende oefent immers de rechten uit die verbonden zijn aan zijn privé-eigendom; de onteigenaar daarentegen streeft doeleinden van algemeen belang na. Zij meent dat dit verschil in hoedanigheid zich verzet tegen een gelijke behandeling op het vlak van de gerechtskosten.

- B -

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag

B.1. Artikel 2.4.6, § 1, eerste lid, van de bij besluit van 15 mei 2009 van de Vlaamse Regering gecoördineerde « Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening » (hierna : VCRO), bepaalt :

« Bij het bepalen van de waarde van het onteigende perceel wordt geen rekening gehouden met de waardevermeerdering of -vermindering die voortvloeit uit de voorschriften van een ruimtelijk uitvoeringsplan, voorzover de onteigening wordt gevorderd voor de verwezenlijking van dat ruimtelijk uitvoeringsplan ».

B.2. Het Hof wordt gevraagd of die bepaling, enerzijds, in overeenstemming is met de bevoegdheidverdelende regels en meer in het bijzonder met artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, en anderzijds, bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 77 van « het Vlaamse begrotingsdecreet van 19 december 2003 ».

Uit de algemene teneur van de zaak die hangende is voor de verwijzende rechter, kan worden afgeleid dat met dat laatste decreet wordt bedoeld het decreet van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004.

B.3. De Vlaamse Regering voert aan dat de prejudiciële vraag onontvankelijk is, in zoverre ze betrekking heeft op de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, omdat niet erin wordt bepaald welke categorieën van personen met elkaar dienen te worden vergeleken.

B.4. Wanneer het Hof wordt gevraagd of een wetskrachtige bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met een grondwettelijke of verdragsrechtelijke bepaling waarin een grondrecht wordt gewaarborgd, moet de categorie van personen van wie dat grondrecht zou zijn geschonden, worden vergeleken met de categorie van personen voor wie dat grondrecht is gewaarborgd.

Te dezen wordt het Hof gevraagd of de in het geding zijnde bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de grondrechten gewaarborgd in artikel 16 van de Grondwet en in artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De categorie van personen van wie die grondrechten zouden zijn geschonden, dient bijgevolg te worden vergeleken met de categorie van personen voor wie die grondrechten zijn gewaarborgd.

De exceptie wordt verworpen.

B.5. De Vlaamse Regering voert eveneens aan dat de prejudiciële vraag onontvankelijk is, in zoverre erin wordt gevraagd de in het geding zijnde bepaling te toetsen aan artikel 77 van het decreet van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004.

B.6. Noch uit de formulering van de prejudiciële vraag, noch uit de motivering van de verwijzingsbeslissing kan worden afgeleid in welke zin het voormelde artikel 77 van het decreet van 19 december 2003 betrokken zou dienen te worden in het onderzoek van de gestelde prejudiciële vraag.

In zoverre erin melding wordt gemaakt van dat artikel 77, is de prejudiciële vraag niet ontvankelijk.

B.7. Het onderzoek van de overeenstemming van een wetskrachtige bepaling met de bevoegdheidverdelende regels moet in beginsel het onderzoek van de bestaanbaarheid met de bepalingen van titel II van de Grondwet voorafgaan.

B.8.1. Artikel 6, § 1, I, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bepaalt :

« De aangelegenheden bedoeld in artikel 107^{quater} [thans artikel 39] van de Grondwet zijn :

I. Wat de ruimtelijke ordening betreft :

1° De stedenbouw en de ruimtelijke ordening;

2° De rooiplannen van de gemeentewegen;

3° De verkrijging, aanleg en uitrusting van gronden voor industrie, ambachtswezen en diensten of van andere onthaalinfrastructuren voor investeerders, met inbegrip van de investeringen voor de uitrusting van industriezones bij de havens en de beschikbaarstelling daarvan voor de gebruikers;

4° De stadsvernieuwing;

5° De vernieuwing van afgedankte bedrijfsruimte;

6° Het grondbeleid;

7° De monumenten en de landschappen ».

B.8.2. Artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bepaalt :

« Onverminderd § 2, kunnen de Regeringen overgaan tot onteigeningen ten algemene nutte in de gevallen en volgens de modaliteiten bepaald bij decreet, met inachtneming van de bij de wet vastgestelde gerechtelijke procedures en van het principe van de billijke en voorafgaande schadeloosstelling bepaald bij artikel 11 [thans artikel 16] van de Grondwet ».

B.9. Bij de uitoefening van hun bevoegdheden op het vlak van de ruimtelijke ordening kunnen de gewesten perken stellen aan het eigendomsrecht.

Zij kunnen ook overgaan tot onteigeningen of publiekrechtelijke rechtspersonen machtigen zulks te doen : in dat geval dienen zij evenwel, krachtens artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, de bij de federale wet vastgestelde gerechtelijke procedures in acht te nemen, alsmede het grondwettelijke beginsel van de billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

Door van de gewesten te eisen dat zij het beginsel van de billijke en voorafgaande schadeloosstelling in acht nemen, heeft de bijzondere wetgever niet de bedoeling gehad hun de bevoegdheid te ontnemen om de berekeningswijze van een dergelijke schadeloosstelling

vast te stellen. Om billijk te zijn, moet de schadeloosstelling in beginsel een integraal herstel van het geleden nadeel waarborgen.

B.10.1. De onteigening biedt de overheid de mogelijkheid om voor doeleinden van algemeen nut de beschikking te krijgen over in het bijzonder onroerende goederen die niet middels de gewone wijzen van eigendomsoverdracht kunnen worden verworven. Artikel 16 van de Grondwet bepaalt dat niemand van zijn eigendom kan worden ontzet dan ten algemene nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

B.10.2. Aan het begrip « algemeen nut » is in diverse wetskrachtige bepalingen een ruime betekenis verleend.

Zo machtigt artikel 2.4.3 van de VCRO de overheid om de onteigening aan te wenden als middel ter verwezenlijking van de ruimtelijke uitvoeringsplannen :

« § 1. Elke verwerving van onroerende goederen, vereist voor de verwezenlijking van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, kan door onteigening ten algemene nutte tot stand worden gebracht.

§ 2. Ongeacht de bepalingen die andere overheden bevoegd verklaren tot onteigenen, kunnen de volgende instanties als onteigenende instanties optreden ter verwezenlijking van ruimtelijke uitvoeringsplannen : het gewest, de provincies, de gemeenten, de verenigingen van gemeenten, de openbare instellingen en ook de organen die door de Vlaamse Regering gemachtigd zijn om te onteigenen ten algemene nutte.

Wanneer de voorgenomen onteigening de ordening tot doel heeft van een gedeelte van het grondgebied dat bestemd is om verkaveld te worden met het oog op het oprichten van gebouwen voor huisvestings- of handelsdoeleinden, kan of kunnen de eigenaar of eigenaars die meer dan de helft van de oppervlakte van de in dat gebied begrepen gronden bezitten, vragen om, binnen de termijnen en onder de voorwaarden die de overheid heeft bepaald en voorzover ze er blijk van geven de nodige middelen te bezitten, belast te worden met de uitvoering van de voor die ordening vereiste werken en ook met de herverkavelings- en ruilverkavelingsverrichtingen.

De aanvraag, vermeld in het tweede lid, moet, op straffe van verval, worden ingediend binnen drie maanden na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van het besluit tot goedkeuring van het onteigeningsplan.

Wanneer de onteigening de ordening tot doel heeft van een gedeelte van het grondgebied dat krachtens een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan daartoe aangeduid is, kan de eigenaar of kunnen de eigenaars onder de voorwaarden bepaald in het tweede en derde lid, vragen om met de uitvoering van de ordeningswerken te worden belast.

In gevallen als bepaald in het tweede en het vierde lid zal de onteigenende overheid, op verzoek van de personen die met de ordening van de strook zijn belast, de daartoe vereiste onroerende goederen onteigenen, wanneer de onderhandse verkrijging daarvan onmogelijk is gebleken ».

Het begrip « algemeen nut » wordt ter zake ruimer geïnterpreteerd dan bij een onteigening die tot een ander doel strekt: de onteigening tot verwezenlijking van een ruimtelijk uitvoeringsplan wordt uit kracht van het decreet zelf geacht van openbaar nut te zijn.

Die eigen aard wordt vervolgens benadrukt door het feit dat de onteigenende overheid, zoals blijkt uit het voormelde artikel 2.4.3, § 2, van de VCRO, in bepaalde gevallen, op verzoek van de personen die met de ordening van een strook belast zijn, de daartoe vereiste onroerende goederen kan onteigenen wanneer de onderhandse verkrijging daarvan onmogelijk is gebleken. De termijnen om tot onteigening ter verwezenlijking van ruimtelijke uitvoeringsplannen over te gaan, zijn bovendien in de tijd beperkt door de artikelen 2.4.4 en 2.4.8 van de VCRO.

B.11. De in het geding zijnde bepaling brengt met zich mee dat de eigenaars van een perceel dat wordt onteigend ter verwezenlijking van een ruimtelijk uitvoeringsplan een onteigeningsvergoeding verkrijgen op grond van de waarde van het goed vóór de vaststelling of de wijziging van de bestemming door dat plan.

B.12. De in het geding zijnde bepaling gaat terug op artikel 31 van de wet van 29 maart 1962 « houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw ».

Tijdens de parlementaire voorbereiding van die bepaling werd beklemtoond dat het beginsel « volgens hetwelk de schadeloosstelling moet worden berekend overeenkomstig de gesteldheid van het goed en van de omgeving op het ogenblik dat het onteigeningsbesluit werd genomen, evenals overeenkomstig de waarde er van rekening houdend met de markt van de onroerende goederen op het ogenblik van de minnelijke schikking of van het vonnis, is gesteund op de billijkheid. Zo mag geen rekening worden gehouden met de prijsschommelingen die het gevolg zouden zijn van een bepaalde zoning [lees : zoning], van de uitvoering der op het plan van aanleg voorziene werken, of van de er uit voortvloeiende verbodsbepalingen. Alleen de

waardeveranderingen die te wijten zijn aan feiten die met het plan van aanleg hoegenaamd niets te maken hebben, zoals een devaluatie van de munt of een verhoging van de waarde der onroerende goederen in het algemeen, mogen in aanmerking worden genomen » (*Parl. St.*, Senaat, 1958-1959, nr. 124, pp. 62-63, en *Parl. St.*, Senaat, 1959-1960, nr. 275, p. 42). Bijgevolg zal « rekening [...] worden gehouden met de waarde op de dag van de onteigening alsof er geen plan van aanleg was » (*Parl. St.*, Senaat, 1959-1960, *ibid.*). Of het betrokken goed door het plan een waardevermeerdering dan wel een waardevermindering zou kunnen ondergaan, is daarbij niet relevant.

B.13. Het in de in het geding zijnde bepaling vervatte criterium op grond waarvan de onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld, is ingegeven door het rechtstreekse verband tussen het doel van de onteigening - de verwezenlijking van een ruimtelijk uitvoeringsplan - en de oorzaak van de wijziging van de waarde van het te onteigenen goed. Aangezien het door de realisatie van het ruimtelijk uitvoeringsplan middels de onteigening is dat de waarde van het onroerend goed ook daadwerkelijk wordt beïnvloed, is het billijk dat bij de vaststelling van de onteigeningsvergoeding geen rekening wordt gehouden met de waardevermeerdering of -vermindering die uit de verwezenlijking van die doelstelling voortvloeit.

Voor het overige dient niet anders te worden beslist wanneer de door het plan vastgestelde formele bestemming aansluit bij een reeds bestaande feitelijke bestemming. In dat geval zou immers de waarde van het onteigende perceel niet worden aangetast door de verwezenlijking van het plan, zodat de in het geding zijnde bepaling niet zou moeten worden toegepast.

B.14. De in het geding zijnde bepaling schendt het beginsel van de billijke schadeloosstelling niet en is bijgevolg in overeenstemming met de bevoegdheidverdelende regels.

B.15. Uit het voorgaande volgt dat de in het geding zijnde bepaling eveneens bestaanbaar is met artikel 16 van de Grondwet, en, gelet op de in B.4 gepreciseerde draagwijdte van de prejudiciële vraag, met de artikelen 10 en 11 ervan.

Het lezen van die grondwetsartikelen in samenhang met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens leidt niet tot een andere conclusie.

B.16. De eerste prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag

B.17. Artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij de wet van 24 juni 1970 tot wijziging van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek en van sommige bepalingen betreffende de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken en de burgerlijke rechtspleging, bepaalt :

« Tenzij bijzondere wetten anders bepalen, verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten, onverminderd de overeenkomst tussen partijen, die het eventueel bekrachtigt ».

Artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat en gewijzigd bij de wet van 22 december 2008 met hetzelfde opschrift, bepaalt :

« De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.

Na het advies te hebben ingewonnen van de Orde van Vlaamse Balies en van de Ordre des barreaux francophones et germanophone, stelt de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de basis-, minimum- en maximumbedragen vast van de rechtsplegingsvergoeding, onder meer in functie van de aard van de zaak en van de belangrijkheid van het geschil.

Op verzoek van een van de partijen, dat in voorkomend geval wordt gedaan na ondervraging door de rechter, kan deze bij een met bijzondere redenen omklede beslissing ofwel de vergoeding verminderen, ofwel die verhogen, zonder de door de Koning bepaalde maximum- en minimumbedragen te overschrijden. Bij zijn beoordeling houdt de rechter rekening met :

- de financiële draagkracht van de verliezende partij, om het bedrag van de vergoeding te verminderen;
- de complexiteit van de zaak;
- de contractueel bepaalde vergoedingen voor de in het gelijk gestelde partij;
- het kennelijk onredelijk karakter van de situatie.

Indien de in het ongelijk gestelde partij van de tweedelijns juridische bijstand geniet, wordt de rechtsplegingsvergoeding vastgelegd op het door de Koning vastgestelde minimum, tenzij in geval van een kennelijk onredelijke situatie. De rechter motiveert in het bijzonder zijn beslissing op dat punt.

Wanneer meerdere partijen de rechtsplegingsvergoeding ten laste van dezelfde in het ongelijk gestelde partij genieten, bedraagt het bedrag ervan maximum het dubbel van de maximale rechtsplegingsvergoeding waarop de begunstigde die gerechtigd is om de hoogste vergoeding te eisen aanspraak kan maken. Ze wordt door de rechter tussen de partijen verdeeld.

Geen partij kan boven het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding worden aangesproken tot betaling van een vergoeding voor de tussenkomst van de advocaat van een andere partij ».

B.18. De verwijzende rechter vraagt of die bepalingen, in de interpretatie dat de onteigende die een voorlopige onteigeningsvergoeding - in de zin van artikel 14 van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte (hierna : wet van 26 juli 1962) - krijgt die lager is dan door hem gevraagd, als de in het ongelijk gestelde partij moet worden beschouwd, die bijgevolg aan de onteigenende overheid een rechtsplegingsvergoeding verschuldigd is, bestaanbaar zijn met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.19.1. De nv « Immo Claes » verzoekt het Hof de in het geding zijnde bepalingen niet alleen te toetsen aan de voormelde grondwetsartikelen, maar ook aan « de regels die de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de gemeenschappen en de gewesten bepalen, inzonderheid artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ».

B.19.2. De partijen voor het Hof vermogen niet de inhoud van de prejudiciële vragen te wijzigen of te doen wijzigen.

Het verzoek wordt verworpen.

B.20. In tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, kan uit de omstandigheid dat in de prejudiciële vraag niet wordt bepaald welke categorieën van personen met elkaar dienen te worden vergeleken, niet worden afgeleid dat die vraag onontvankelijk is. Het Hof wordt

immers gevraagd of de in het geding zijnde bepalingen bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de grondrechten gewaarborgd in artikel 16 van de Grondwet en in artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zodat de categorie van personen van wie die grondrechten zouden zijn geschonden, dient te worden vergeleken met de categorie van personen voor wie die grondrechten zijn gewaarborgd.

B.21. Volgens de in het geding zijnde bepalingen is de rechtsplegingsvergoeding een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij, die ten laste komt van de in het ongelijk gestelde partij. In de interpretatie van de verwijzende rechter dient de onteigende als de in het ongelijk gestelde partij te worden beschouwd wanneer de vrederechter een voorlopige onteigeningsvergoeding vaststelt die lager is dan door hem gevraagd.

B.22. De Ministerraad is van oordeel dat de verwijzende rechter de in het geding zijnde bepalingen foutief interpreteert, omdat de onteigende in de fase van de voorlopige onteigeningsvergoeding niet zou kunnen worden beschouwd als de in het ongelijk gestelde partij.

B.23. Het staat in de regel aan de verwijzende rechter om de bepalingen die hij toepast te interpreteren, onder voorbehoud van een kennelijk verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepalingen, wat te dezen niet het geval is.

B.24.1. De wet van 26 juli 1962 regelt de rechtspleging voor onteigeningen bij hoogdringende omstandigheden. Wat de onteigeningsvergoeding betreft, verloopt die rechtspleging in verschillende fasen.

In een eerste fase bepaalt de vrederechter, bij wijze van ruwe schatting, het bedrag van de provisionele vergoedingen die de onteigenaar globaal dient te storten aan ieder van de verweerders en van de als tussenkomen erkende partijen (artikel 8). In een tweede fase bepaalt de vrederechter, na de aanwezige partijen en de door hem aangestelde deskundige te hebben gehoord, voorlopig het bedrag van de vergoeding die voor de onteigening verschuldigd is (artikel 14). De voorlopige vergoedingen die de rechter toekent, worden onherroepelijk, tenzij een van de partijen de herziening ervan aanvraagt bij de rechtbank van

eerste aanleg (artikel 16). De vordering tot herziening wordt door de rechtbank behandeld « overeenkomstig de regels van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering » (artikel 16, tweede lid), wat inhoudt dat tegen het vonnis van de rechtbank de beroepen - hoger beroep en cassatieberoep - kunnen worden ingesteld waarin het Gerechtelijk Wetboek voorziet. De procedure in herziening dient te worden beschouwd als een op zichzelf staande procedure (Cass., 3 februari 2000, *Arr. Cass.*, 2000, nr. 88).

B.24.2. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de fase betreffende de voorlopige onteigeningsvergoeding.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die fase.

B.25.1. Zoals in herinnering is gebracht in B.10.1, biedt de onteigening de overheid de mogelijkheid om voor doeleinden van algemeen nut de beschikking te krijgen over in het bijzonder onroerende goederen die niet middels de gewone wijzen van eigendomsoverdracht kunnen worden verworven. Ter waarborging van de rechten van de eigenaar bepaalt artikel 16 van de Grondwet evenwel dat niemand van zijn eigendom kan worden ontzet dan ten algemene nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

B.25.2. Zoals in herinnering is gebracht in B.9, moet de schadeloosstelling, om billijk te zijn, in beginsel een integraal herstel van het geleden nadeel waarborgen.

B.25.3. De in de wet van 26 juli 1962 geregelde procedure beoogt in hoofdzaak de eigenaars te beschermen tegen onrechtmatig optreden van de overheid, en dit in het kader van het grondrecht gewaarborgd bij artikel 16 van de Grondwet. Meer in het bijzonder beoogt die procedure de onteigende het recht op een billijke schadeloosstelling te waarborgen.

B.25.4. Door de beslissing van de overheid om over te gaan tot de onteigening van een goed, wordt de eigenaar van dat goed noodgedwongen partij in een gerechtelijke procedure, die in essentie ertoe strekt het in artikel 16 van de Grondwet bedoelde grondrecht te waarborgen. Door die beslissing wordt de eigenaar, tegen zijn wil, geplaatst in een situatie waarin hij dient te waken over de naleving van zijn grondrechten. Vanwege het juridische en het technische karakter van het onderwerp van de onteigeningsprocedure, is het daarbij niet

onredelijk dat hij van oordeel is dat hij zijn rechten slechts ten volle kan laten gelden wanneer hij zich laat bijstaan door een advocaat. De kosten en de erelonen van die advocaat dienen aldus te worden beschouwd als een gevolg van de beslissing van de overheid om over te gaan tot een onteigening, en dienen, opdat het geleden nadeel integraal kan worden hersteld, overeenkomstig artikel 16 van de Grondwet, door de onteigenende overheid te worden vergoed.

B.26. In de interpretatie van de verwijzende rechter brengen de in het geding zijnde bepalingen met zich mee dat de onteigende ten aanzien van wie een voorlopige onteigeningsvergoeding wordt vastgesteld die lager is dan door hem gevraagd, een rechtsplegingvergoeding dient te betalen aan de onteigenende overheid, als tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van die laatste.

In die interpretatie zijn de in het geding zijnde bepalingen niet bestaanbaar met artikel 16 van de Grondwet, en, gelet op de draagwijdte van de prejudiciële vraag zoals vastgesteld in B.20, evenmin met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.27. Zoals de Ministerraad aanvoert, kunnen de in het geding zijnde bepalingen echter ook op een andere manier worden geïnterpreteerd.

B.28.1. Vermits de in de wet van 26 juli 1962 geregelde procedure in het bijzonder beoogt de onteigende het recht op een billijke schadeloosstelling te waarborgen, kunnen de in het geding zijnde bepalingen, toegepast op die procedure, in die zin worden geïnterpreteerd dat de onteigenende overheid dient te worden beschouwd als de in het ongelijk gestelde partij. De vonnissen tot vaststelling van de provisionele en voorlopige onteigeningsvergoedingen beogen immers in essentie de onteigenende overheid te dwingen tot het betalen van de in artikel 16 van de Grondwet bedoelde billijke schadeloosstelling. Dit blijkt onder meer uit de artikelen 9, eerste lid, en 15, eerste lid, van de wet van 26 juli 1962, naar luid waarvan de onteigenende overheid, krachtens de vonnissen betreffende de provisionele en voorlopige onteigeningsvergoeding, en zonder dat die dienen te worden betekend, het bedrag van de provisionele en voorlopige onteigeningsvergoeding dient te storten in de Deposito- en Consignatiekas.

B.28.2. Hoewel die interpretatie ertoe kan leiden dat de kosten en de erelonen van de advocaat van de onteigende niet volledig worden vergoed - de rechtsplegingsvergoeding is immers een forfaitaire tegemoetkoming in die kosten en erelonen -, dient te worden vastgesteld, zoals het Hof reeds heeft gedaan in zijn arrest nr. 182/2008 van 18 december 2008, dat de wetgever, door ervoor te kiezen de verhaalbaarheid van de kosten en de erelonen van de advocaat te regelen met de techniek van de forfaitaire bedragen, teneinde de wetgeving in overeenstemming te brengen met de vereisten van het eerlijk proces en van het gelijkheidsbeginsel, geen maatregel heeft genomen die zonder verantwoording is. Door overigens erin te voorzien dat de forfaitaire bedragen na raadpleging van de orden van de balies worden vastgesteld, heeft de wetgever ervoor gezorgd dat die bedragen zouden worden vastgesteld in verhouding tot de door de meeste advocaten gehanteerde erelonen, zodat de toekenning van een forfaitaire rechtsplegingsvergoeding op zich niet kan worden geacht te leiden tot een onbillijke onteigeningsvergoeding.

B.29. In de in B.28.1 vermelde interpretatie zijn de in het geding zijnde bepalingen bestaanbaar met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet. Het lezen van die grondwetsartikelen in samenhang met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens leidt niet tot een andere conclusie.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 2.4.6, § 1, eerste lid, van de bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 gecoördineerde « Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening » schendt noch artikel 79, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, noch de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

- In de interpretatie dat de onteigende ten aanzien van wie een voorlopige onteigeningsvergoeding, in de zin van artikel 14 van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemene nutte, wordt vastgesteld die lager is dan door hem gevraagd, als de in het ongelijk gestelde partij dient te worden beschouwd, schenden de artikelen 1017, eerste lid, en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet.

- In de interpretatie dat de onteigende ten aanzien van wie een voorlopige onteigeningsvergoeding, in de zin van het voormelde artikel 14, wordt vastgesteld die lager is dan door hem gevraagd, als de in het gelijk gestelde partij dient te worden beschouwd, schenden de artikelen 1017, eerste lid, en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek niet de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 8 december 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt